

Билгтә советск бичәч

Мариэтта Шагинян тәрәд 70 джил болснд

1958 джилин апрелин хойрт, ик нертә советск бичәч Мариэтта Сергеевна Шагинян тәрәснәс нааран далн джил болв.

Московск университетин приват-доцент Сергей Давыдович Шагинянә орк-бул орсин классическ литературт, дуунд, айсд, ик дурта бәәсмн. М. Шагинян иигдж келнә: „Бидн орс ду, тууль соньсдждж өсләвдн.“

Мариэтта Сергеевна Москвад, куукуд улс дасдг Ах курст философ дассмн, дакад Германияд сургъуль дасдждж бәәсмн. Тендәсн Арәсә тал негдгч империалистическ дән болджатл ирсмн. М. Шагинян 1903 джиләс авн эклдж бичсн тоотан барлсмн.

1916 джил бичсн „Своя судьба“ гидг романдан Мариэтта Сергеевна революцион бми уурмг баячудин интеллигентнр ямр бәрг-авц уга бәәсиг үзүлджәнә. Болв эн романдан интеллигентнрин бмн ямр хаалгъ чик болхинь үзүлджәхш, тийгхләг бичәч бийнь чигн эврәннь хаалгъан йилгәдждж медәд уга бәәсн болджана. Болв Мариэтта Сергеевна уурмг баячудин интеллигентнр дундас түрүн болдждж революцион зергләнд орсмн. Пролетариат тал өрлгән Мариэтта Шагинянд билг-эрдмән ббд-лүлхд ик тус болсмн. Мариэтта Сергеевна орн-нутгтан революционн хуврлт келгәнд ик шунмгъагъар орлцна.

Тенъ гол деер уцц ээрдг болн эд некдг сургъуль дасхдг школ бурдәнә, Ленинград балгәснд текстильн фабриксин кбдлмш хәләдждж дасад, „Известия“, „Правда“ газетст болн талдан чигн барт статьяс бичнә.

1927 джилин хаврар М. Шагинян правительственн комисслә хамдан Армень тал одад, Дзорогет гол деер тосхгдх гидростанцин кбдлмшт орлцна. Энүнд бәәгъәд „Гидроцентрәль“ гидг роман бичәд, шин йосн хуучн йосиг ягәдждж диилджджәхиг, советск әмтн ягәдждж шунмгъа кбдлжджәхинь үзүлнә.

1932 джил Арменә ЦИК Мариэтта Шагиняниг „Куч-кблснә Улан туг“ орденәр ачлна.

Энүнә хббн бичгдсн очеркснъ „Гидроцентрәль“ гидг

романа учр-уткла ирәшигъу бәәсмн, болв орн-нутгин шин туудждлгч бслтиг улм сәәнәр үзүлсмн. Тбрскән харсгч Алдр дәәнә цагт М. Шагинян партъд орхар эрлгъ бгәд, 1942 джил июль сарла КПСС-н членд орсмн. Тер тылд кбдлжджәсн улс дунд куундвр кегъәд, Урал, Сибирь, Алтай тал одад, „Урал в обороне“ гидг дектр бичнә. Дәәнә хббн Арменә тускар очеркс бичнә.

„Эн дектриг умшсн армянин кун болгән альд йовдг, альд бәәдг болв чигн, Армень тал ирджд, терүнә агъариг киилджд, терүнә газриг ишкджд, терүг үзнәв гиджд сандгар эн дектрән бичдждәнәв. Кемр мини дектриг умшсн армянин болгәна зүркн бульгххла, би эврәннь джиргълән бнъгәр эдлсн угав гиджд санхв, нанас ик байрта кун уга“, — гиджд М. Шагинян келсмн.

Мариэтта Сергеевна Шагинян — филологическ науксин доктор, Тарас Шевченкон тускар диссертац харсв, Армянск ССР-н науксин Академин член-корреспондент болджана. Правительствин кесг ачлггәста. Гетен, Шевченкон, Низамин, Налбандянә тускар монограф болн нань чигн кесг статьяс бичсн болдг.

1957 джилд гарсн 8-ч номертә „Нева“ журналд цуг олна әмтнд таасгдсн эврәннь агъу ик сән чинртә дектр — „Семья Ульяновых“ гидг роман-хроникан Мариэтта Шагинян барлсмн. „Семья Ульяновых“ гидг романд олна әмтнә алдр вождь, терүнә элгн-садрин тускар бичәч унн гол ухан-седклән тәвджд бичсмн. Эн роман цагтүдл уга хальмг келнд орчулгджд, барлгдх чинртә дектр мбн.

Государственн художественн дектр гаргъач Мариэтта Шагинянә бичсн произведеньсиг 6 томд хурадж барлдж гаргъв. Эн 6 томд Мариэтта Шагиняна бичсн тоотин зуг дбрвнә кегъәд нег хувнь орсмн.

Энъкр бичәч — Мариэтта Сергеевна Шагинянә 70 орсн бдр, терүг олна джилд амгъульн менд, эврәннь әрүн уулдвртән ик куцлтс бәрлжд йовтха гиджд йбрәдждәнәвдн.

Аксен СУСЕЕВ.